

Darvasi László

TIBI BÁCSI JÓ KEZEKBE KERÜL

- halhatatlanok -

Gál édesanyja 1914 tavaszán halt meg, könnyű, orvosságkeserű sóhajjal távozott az élők fölbolydult, pisztolyokat és késeket tisztogató sokaságából, a bérházba szalajtott orvosdoktor szerint annyit se szenvedett, mint a párnaciha, amikor kifújja a nyitott ablakon a huzat. Talán szerencséje is volt. Nyilván rettenetesen fölidegesítette volna a háború. Nem szerette a hasztalan csetepatékat, a felesleges beszédet, a korán elhunyt férjét, a fiát, csak Tibi bácsit szerette. Hogy miért, rejtély maradt. Mire Gál Pestre ért, az anyja, aki hajnalban lett rosszul, már nem élt. Az utca tele volt óriási, gúnyos pocsolyákkal, nem kerülgette őket. A háziúr megrendülve fogadta, óvatosan a könyöke alá nyúlt, jaj, fiam. Bocsánat, tanár úr. De Gál látott egy kis megkönnyebbülést a gyász komorsága mögött, és ezen nem nagyon csodálkozott. Délután megjött a halottas kocsi.

Egy hét szabadságot vett ki, egyedül téblábolt a poros lakásban, ahol fölcseperedett, beszélni és járni tanult, ahol először írt verset, és amit néhány éve elhagyott, és ami egyszerre olyan idegenné vált, mintha minden tárgy, a legapróbb dolog is az ellenségévé vált volna. Tudom, de nem ismerős. Láttam már, használtam is, fogtam, érintettem, simogattam, de elszállt belőlem az érzélem. Hol a múltam? Nem érdekes. Megkereste az anyja félig-meddig titkolt gyűjteményét, likőröket, keserű szeszeket, talált egy üveg rumot is. Aztán két nap alatt elintézte a temetés hivatali ügyeit, a háziurat értesítette a bérleti jog mihamarabbi fölszámolásáról, elbeszélgetett egy-két idősebb lakóval, akik még tanúi voltak az anyja utolsó hónapjainak, majd keresni kezdte azokat az iratokat, melyek Tibi bácsira vonatkoznak. Valahol a Dunántúli hegyekben ásták el, mindösszesen ennyi információja volt.

Kicsoda volt Tibi bácsi, a betegségek és sorscsapások ritkította családjának miféle boldogtalan teremtménye? Az unokatestvére volt, anyja korán elhalálozott nővérének a fia. A szép és okos nővérnek, Ágotának akkor szakadt meg a szíve, amikor Tibi bácsi roppant

erőfeszítések árán megszületett. Talán mégis neki, a kis szörnyetegnek kellett volna meghalnia. Tibi bácsi meggyilkolta a szeretett és mindenkihez kedves édesanyját, ez a vélekedés kapott szárnyra a családban, az az igazság, nem minden alap nélkül, és a kisdednek ezt senki meg nem bocsátotta, kivéve Gál anyját, aki gyűlölte a testvérét, aki minden lényeges tulajdonságban felülmúlta őt. Gál anyja hálás volt Tibi bácsinak, akinek az apja, egy Schwarz nevű hivatalnok elvett egy másik, talán kevésbé ragyogó, de anyagi biztonságot nyújtó, jóllehet a margitszigeti sétákhoz botot is használó asszonyt, Eleonórárt. Tibi bácsi kezelése, a róla való gondoskodás hamar komoly problémákat szült, nem várt nehézségekkel járt szellemi képességeinek alakítása, melyek egyszerre mutattak túlzott, már-már mértéktelen izgatottságot, máskor meg magába fúló tompaságot. A feladat meghaladta a szülők képességeit. Gyilkos, és engem is meg akar ölni, mondogatta mostohaanyja, Eleonóra, majd miután a szigeten nagy nevetések közepette Tibike elragadta tőle a botját és a Dunába vetette, a folyónak azon az oldalán, mely Pestre nézett, hol számtalan kémény, azokból származó fekete és szürke füstgomolyag, kikötött rakhajó és tutaj mutatta az élénk gazdasági életet, előbb elájult, aztán elalélva kitátotta a száját. Ott, a dolgos másik oldalon tombolt az élet, itt, a szigeten virágról virágra szállt a nyugalom, azazhogy csak szállt volna, mert az elűszott bot miatt őriöngve sikoltzott egy hölgy. Eleonóra, nyugodj meg, drágám, Eleonóra. Gyilkos, gyilkos! Hiszen csak egy négyéves gyermek.

Miután Tibi bácsi meg akarta fojtani a dadusát is, egy erős, pirosposzsgás erdélyi lányt, és csaknem sikerült is, a doktor állandó intézeti felügyeletet javasolt. Azonnal? Bolondokháza? Nevezzék, kérem, ahogy akarják. Szoros felügyeletet mondanék, ellenőrzést a nap minden szakában. Néha ki is lehetne kötni. Lekötözni, úgy érti, mint egy olyan személyt, aki mind magára, mind a közre rendkívüli veszélyeket hordoz?

Tibi bácsinak, aki ekkor még gyermeki lény volt, de azért természetes módon nőtt és fejlődött, mondhatni, a bolondság is szépen növekedett benne, nem sokáig sikerült egy azon helyen maradnia, egy-két esztendő már igazán bravúros időtartamnak bizonyult. Tibi bácsi megnőtt, felnőtté vált, igazi férfi lett, az apja és Eleonóra nevű mostohaanyja is elhunytak. Szegény szülők egyszerre haltak meg még Tibi bácsi kamasz korában, fölborult velük a kis piros, zöld lapátú ladik a Városliget

lótuszvirágos tótükrén. Igenis meg lehet fulladni mindösszesen derékiig érő vízben, ha az egyik fél rémült és kétségbeesett kapaszkodásában kiszúrja a máskülönben segítőkész társa mind a két szemét, tulajdonképpen kikaparja, valamint leszakítja annak a kétségbeesett ordítás következtében aláereszkedő állkapcsát. Több randevúcsónakos nézte végig az irgalmatlan haláltusát, mely olyan heves volt, hogy nem mertek közbeavatkozni. Mint a színház, igazán olyan volt. Egy színházi előadás, mondjuk, a *Bánk bán*.

Othelló.

Mintha Tibi bácsi ült volna a parton, s kacagva dirigálta volna a jelenetet. De a szelleme mindenképpen a két fuldokló körül keringett.

Gál édesanyja rendszeresen Tibi bácsi után nyúlt. Foglalkozott vele, hol van, ki felügyeli, mutatkozik-e esély a gyógyulására, karácsonykor édességgel és déligyümölcsökkel teli csomagot állított össze neki, s a datolyás dobozok, fűgés zacskók mellé Gál leveleit, alkalmi verseit is behelyezték egy idő után.

Gál megtalálta, amit keresett. Piros szalaggal volt körbefogva a mappa. Nem is tartózkodott messze Tibi bácsi, a budai hegyekben állt az a szanatórium, ott felügyelték, gondozták és próbálták kisebb-nagyobb sikerrel regulázni. Az unokatestvér úgy öt évvel volt idősebb Gálnál, most talán harmincesztendő. Egyébként kortalannak nézett ki. Tipikus bolond volt, fűből csinált magának koszorút, és fakardot kötött az oldalára. Néha megmutatta hatalmas, félelmetes nemiszervét.

– Tudod, öcsi, tipikus bolondnak akarok látszani – súgta Tibi bácsi Gálnak, és kacsintott. – Ezek a marhák már lépre is mentek.

Gál elég hamar megegyezett az intézet vezetőjével, a szükséges vizsgálatokat és igazolásokat kiadták, a tanár aláírással vállalta a további felügyeletet, amely kilátásba helyezett minden károkozás vagy testi sértés utáni jóvátételt és büntetést. Minden felelősség áthárult rá. A tanár inkább csak gyanította, Tibi bácsi miféle veszélyeket hordoz, bár egy-két kínos eseményről, amikor innen-onnan eltávozást engedélyeztek neki, már maga is tudott. Kalauzverés. Postás pofozás. Kofák kergetése a Nagycsarnokban, kasok, ládák és asztalkák borogatása. Egyszer a Nyugatiban fellopózkodott a váci vonat mozdonyába, és vad sípolással elindította a szerelvényt. Ezután már nem nagyon engedték ki sehonnan.

- Hát elég nagy fasz voltál te, Francikám! - mondta Tibi bácsi búcsúzóul a szanatórium egészen tar igazgatójának, akinek arcán nem látszott érzelem, és nem is szólt semmit, de a kezében volt a papírvágó kés. Bizonyára megkönnyebbült, hogy elhagyja az intézetét az illető delikvens. Ahogy kiértek az épületből, a portás még utánuk lépett. Seggbe rúgta Tibi bácsit. Igencsak erős rúgás volt, kíméletlen. Volt benne harag, gyűlölet, bosszú, mitológia.

- A kurva anyádat, te szar! - suttogetta a portás. - Hogy dögöltél volna anyádba!

Tibi bácsi lassan, méltóságteljesen megfordult, hosszan nézett a rendkívül földült ember vöröslő arcába, akinek pedig éppenhogy örömet kellett volna éreznie, majd megértően bólintott.

- Az az igazság, nem szerettek, és igazuk is volt. Én se igazán kedveltem őket. Gyáva, korrupt népség. A marha - mutatott a portásra - feleségének egyszer megmutattam a faszomat. Csak annyit kértem, cuppantson rá egy csiribiri puszikát. Azóta orrol rám az úr.

Gál nem nagyon tudott mit mondani.

- Téged se szeretlek, öcsi - jelentette Gálnak már útközben Tibi bácsi. Zörögtek a hepehupás, kanyargó, hol lejtő, máskor meg emelkedő úton Pest felé, ami olyan volt innen, mintha egy égi kéz apró, piros kockákat dobált volna szerteszét a kéklő Duna körül. Valóban olyan a tavasz, mint egy menyasszony. Illatos, kívánatos, és dehogyis gondolt arra, hogy életre szóló háborúba indul éppen. Tibi bácsinak egyetlen kis bőröndjében volt minden gazdagsága, hamis és haszontalan igazolványok, kagylók és kavicsok, jelvények, egy-két alsógatya, trikók, kiskabát. Sunyin pislogott a kicsiny fogat bőrülésén, mint aki máris kalamajkát keres. Gál azon gondolkodott, ha valamelyik kanyarban nyílna mellettük egy szakadék, márpedig tele van az út efféle hirtelen szakadó lejtőkkel, Tibi bácsit bele lehetne lökni. Megkéri a bérfogat vezetőjét, hogy szálljanak ki, és egyszerűen a mélybe taszítja ezt az embert.

Sajnálatos baleset.

Micsoda balszerencse, lehet siránkozni a helyszínelő rendőr uraknak, és ebben az állításban nyilván a kocsis is mellette foglalna állást, hiszen az út alatt többször le lett hülyézve és meg lett fenyegetve. Tibi bácsi Gált is kérdezgette.

- Nem vagy szocialista, ugye?

- Semmiképpen - mondta Gál.

- Royalista?

Gál a fejét ingatta.

- Ravaszabb vagyok, mint a székelyek - folytatta Tibi bácsi.

- Semmi kétségem nincs felőle - sóhajtotta Gál.

- Az orránál fogva vezetem a zsidót - nevetett Tibi bácsi.

Zörögtek tovább, zöldülő lombfüggönyök alatt, melyek fölött óriás paplanokként terültek a felhők. Madarak is daloltak felettük, dolgozott a fakopáncs. Még énekszót is hallottak, a környékbeli zöldülő kertekben daloltak a lányok.

- Be fogok szarni - jegyezte meg egy idő után Tibi bácsi.

Gál gondolkodott, mit tegyen. Azt elhatározta, hogy az első pillanattól fogva komolyan veszi a nagybátyját, és nem kezeli úgy, mint egy beteg kitüremkedést az egészséges fa törzsén. Nem fog úgy nézni rá, mint egy csodabogárra. Akinek a halálát kívánjuk, azt igenis komolyan vesszük. Nem erősíti meg a csodálkozásával vagy a fölháborodásával, amire, amint az látható volt, Tibi bácsi kiváltképpen vágyott. Ravasz bolond volt, az már igaz.

- Jó - mondta neki. - Nyugodtan szarjál be, Tibi bácsi, ha úgy hozza a helyzet.

Tibi bácsi végiggondolta a dolgot, osztott, szorzott, majd alkudozni kezdett.

- Nem kellene az én beszarusomnak föltétlenül bekövetkeznie, jóllehet elég nagy már rá az esély.

- Mi lenne, ami megakadályozná, Tibi bácsi?

Máris nagyot kiáltott az unokatestvér. A térdére csapott, jól van, ez a beszéd. Éppen elgurultak a tudószanatórium előtt. Gyönyörű bükkfák és tölgyek takarták a sárgán megvillanó épületsort. Mogorva, egyenruhás portás állt a kapuban. Vajon miért tisztelgett nekik?

- Egy nő.

- Miféle nő?

- Tudod, öcsi, én még soha nem basztam. Szűz vagyok, mint egy féltve őrzött Havanna szivar, amit a legnagyobb ellensége temetésére tartogat az ember. Harmincéves vagyok, bassza meg, és szűz, mint egy macskamadár. Ez azért elég kínos, nem? Pedig egy hentes, aki földarabolta a feleségét, mert rajtakapta az egyik hússzállító fiúval, azt mondta, hogy az jó. Azt mondta a hentes, Derzsi volt a polgári neve,

azt mondta, hogy baszni jó, viszont az nem jó, ha az ember felesége mással csinálja. A vállamra borulva sírt nekem ez a Derzsi, hogy így meg úgy, bruhahha. A fiút is földarabolta, mert ugye éppen rajta tartózkodott a kedves nején. Most kezdjen válogatni, ez kinek a karja, ez kinek a gerince, lába, törzse, kisujja?! Ez a Derzsi rendes, becsületes ember volt, jó hentes. Őszintén beszélt, meg is mutatta az újságcikket, amiben írtak róla, mert tizenöt cikkes híre lett az ő szép hentes munkájának. Földarabolhatsz te ezer borjút, de csak akkor leszel híres hentes, ha van legalább egy ember is köztük. Érted-e? Szóval intézd el nekem, hogy mire a városodba érünk, ne legyenek szűz. Kapító?

- Értem - Gál eléggé megilletődött.
- Ha mégis az maradnék, borzasztó dolog fog történni.
- Micsoda?
- Kítör a háború - bölintott Tibi bácsi, majd szelíden odaszólt a kocsisnak. Ne hallgatózzál, te geci.
- Milyen háború?
- Világháborúnak fogják nevezni. És úgy hullnak majd az emberek, mint a legyek. Annyi darabra szakadnak, mintha Derzsi lenne az isten, akit megcsalt a hűtlen és gyalázatos emberiség.

Holnapra meglesz, ígérte Gál. Egy nő. Egy fantasztikus, egy csodálatos nő! Egyáltalán nem hisz neki, jelentette ki Tibi bácsi, és a kocsis hátára csapta az orrát. Csorgott a zakóhátról a sárga takony. Megálltak. A kocsis ült, nem fordult meg, csak annyit mondott, tessék letörölni, kérem. Gál odanyúlt a zsebkendőjével, Tibi bácsi az utat nézegette, hogy kanyargott, az ég nem kanyargott, de olyan bonyolult volt. A lófasznak úszkál ennyi felhő.

- Mi tegyek, hogy higgyél nekem, Tibi bácsi?
- Vágd pofon ezt a szemtelen kocsis.
- Mi?!

A kocsis még mindig nem mozdult, de idegesen megrándult a válla. Tragédia fog történni. Tibi bácsi az állat dörzsölgette. Gál kiszállt a kocсібól, a kocsis füléhez hajolt, úgy látszott, mintha alkudoznának. Végül a kocsis bölintott.

- Kérem - mondta rezignáltan -, én egyszer elszállítottam Vácra öt részeg hölgyet, és egy csontjőzan férfit. Képzhetik, akkor mi volt.

Gál elképzelte, és aztán szomorúan behúzott neki egyet. Jó nagy pofon volt, tisztességesen csattant. Indultak tovább.

- Ezt a barmot aztán jól lekorrumpáltad - nevetgélt Tibi bácsi. - Ravasz gyerek vagy te, öcsémfacsiga.

Gál a bérházuk körudvarán tevékenykedő háziúrnak elmagyarázta, hogy ő és Tibi bácsi már csak egy éjszakát töltenek itt a házban, a bútorokat és minden egyebet még a héten elszállíttat, viszont, és ez lenne a legfontosabb, szólni kellene a földszinti sorban lakó Tildának, így hívják, ugye, Tilda?! Igen, így hívják, szólni kellene tehát neki, hogy lenne egy kis munka, feladat voltaképpen, nem is könnyű, nem is egyszerű, de jól meg lesz fizetve.

Tilda megrökönyödve méregette Tibi bácsit.

- Ezzel a bocikával?

- Csak óvatosan - figyelmeztette a lányt Gál. - Én most kimegyek, a konyhában várok. Ha baj van, kiáltson, kedves Tilda.

Tibi bácsi sunyin figyelte őket. A konyhában Gál és a háziúr együtt várakoztak, megittak egy üveg likórt az édesanyja hagyatékából. Gál megkérdezte, kölcsönadja-e neki a favágó szekercéjét, amivel tüzelőt szokott hasogatni az udvari kövezeten. Mikre nem emlékszik a fiatal-ember! A kintornásra, a buzogánydobálóra, az ószeresre emlékszik? Mindenre, Szikszai úr, mert így nevezték a háziurat. Ő egy elég híres Szikszai volt, de rajta kívül volt még három nagyon-nagyon híres Szikszai. A háziúr bólintott, természetesen kölcsönadja a szekercéjét, a baltáját, vagy a kalapácsát is. A nagyfűrész? Arról érdeklődne még tisztelettel Gál, hogy dolgoznak-e továbbra is a helyes nagyfia, akiket a háromkirályokról nevezett a környék lakossága, Szikszai Gáspár, Menyhért és Boldizsár. Igénybe vehető-e a szolgáltatásuk? Mivelhogy becsületes, rendes emberek, és minden tekintetben magas színvonalú nevelést és képzést kaptak, a fiúk dolgoznak. A háziúr családjából ki van tiltva a renyheség. Az jó, nagyon jó, bólogatott Gál, és a szekerce élet nézegette, amit a háziúr átadott neki. Tetszik-e a háziúrnak az édesanyja konyhabútora? Tetszett neki. Van még bent egy-két szép szobai alkalmatosság. Az is tetszett a háziúrnak. Akkor nyílt a szobaajtó és Tilda jelent meg, nem volt kócos, de vörös volt a szeme, mintha sírdogált volna.

- Ne haragudjanak - mondta halkán, Gált nézte elveszetten. Mint akit nagyon rászedtek, és most világgá menne szégyenében.

- Nem haragszom - mondta Gál, nem titkolhatta a csalódottságát.

- Annyira megijedtem, amikor... - suttogta Tilda. - Úgy megijedtem, hogy csaknem fölsikoltottam.

- Megérttem, kisasszony.

- Én, kérem szépen, ilyet még nem láttam, pedig... - mondta Tilda, és elharapta a mondat végét.

- Megtörtént? - kérdezte Gál.

- Beszélgettünk - szólt tétován Tilda, olyan piros lett, mint a paprika.

- Miről? - Gál csalódott volt, és aggódni is kezdett.

- Hogy mit csinálok, ha megszólalnak az ágyúk, ha kivont szuronnal támad a gyalogos hadtest, és hogyha nekiindulnak a csatahajók. Tudom-e, mi a tank? A páncélos... vagy micsoda. A levegőből is fognak löni! Harci repülőek röpködnek majd felettünk, mint a mérges darazsak. Be kellene szereznem gázálcokat. Többfélét, a szín nem érdekes. És hogy vannak-e terveim a jövőre nézvést. Mert lehet, hogy módosítani kell őket.

A háziúr az összetört Tildával tartott, s mielőtt becsukta volna az ajtót, még visszanezgett, bólintott, rendben lesz minden. Csak nyugalom, kérem. Tilda is túlélte. Gál sóhajtott, megitta a maradék likórt, majd bement Tibi bácsihoz, aki fotelben üldögélt, újságot lapozgatott, valahonnan szivart kerített.

- Tudtam én - fújta a füstöt Tibi bácsi.

- Mit?

- Összementek.

- Mik? - Gált elfogta a rettenet.

- A női ölek, kérek. Régen a női ölbejáratok nagyok és impozáns méretűek voltak. Mint egy ősember telefirkált barlangja, mint egy templom, most nem is részletezem, mi mindennel voltak tele. Szentégtartó, kegytárgyak, egyebek. Egy vásárcsarnok, kérek. Bazilika. Mint egy sóbarlang Parádon. Most meg, pfhú. Munkáslakás, fiam. Akkora a pina, mint egy szobakönyha Angyalföldön. Lehet, hogy meg foglak ölni az éjszaka, öcsémfacsig.

Gálnak fogalma sem volt, honnan tudhat ennyi mindent Tibi bácsi, de azért megmutatta a szekercét.

- Azzal öljelek meg, öcsi? - kérdezte Tibi bácsi csúfondárosan.

Gál nem válaszolt, kiment a konyhába, nyitotta a bejáratú ajtót, és betessékelte a várakozókat. Adott nekik bort, a poharak már az asztalon sorakoztak. Valami kadarka, könnyű, de igen ízletes ital. Fölpezsdíti a

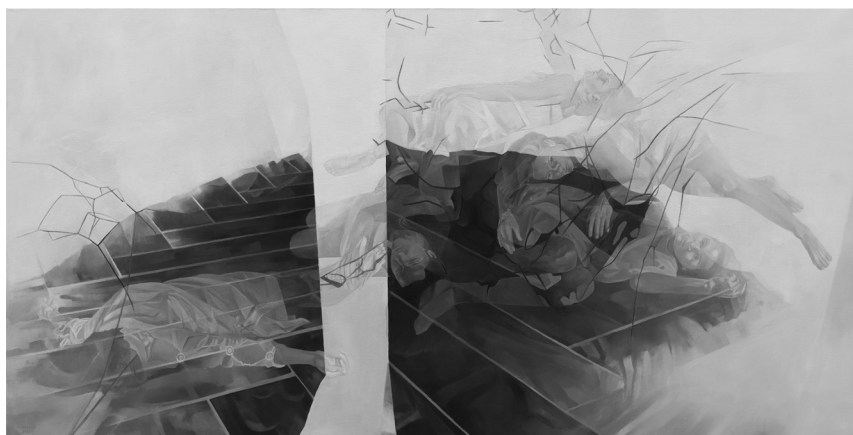
vért. Na, még egyszer. Gyorsan kiürült a másfél literes palack. Hipp-hopp. Gál a szobába vezette a három urat. Tibi bácsi fölpillantott az újságból, úgy maradt a tekintete. Három hegyet látott. Monumentális szekrényképződmények. Három akkora ember, hogy még a bolondfogóknál is nagyobbak akármelyik puccos, kistafírozott ispotályban. Akkora öklök, mint valami laktanyai vasalók. Húsos a fényes arcuk, délután háromig falják az ebédet, fél napig dolgoznak, állva alszanak.

- Gáspár, Menyhért, Boldizsár. Az én kedves, jó barátaim - mutatta be őket Gál. - Ha valami bajom esik, ha csak hajam szála görbül, ezek az urak megfognak téged, Tibi bácsi, és nem levágják, hanem letépiik a fa... szerszámodat. Kitépiik belőled, érted?

Tibi bácsi hümmögve, a vállát vakargatva elgondolkodott, aztán megértette. Miután a háromkirályok eltávoztak, nem kevés kelletlenséggel odaszólt Gálnak.

- Öcsikém, én azt hittem, te egy humanista ember vagy.

- Az vagyok, és most már fogd be a pofádat, Tibi bácsi. Bemész, lefekszel, meg se mozdulsz. Ha csak egyet kiáltok, a királyok visszajönnek és miszlikbe tépnek. Ezeknek a Derzsi volt a barátja.

Gála, 2021
(100 x 200 cm, olaj, vászon)